

Πατριάρχης Σερβίας Ειρηναίος: η Σερβική Εκκλησία δεν θα δεχθεί τη νομιμοποίηση του σχίσματος στην Ουκρανία

Στη συνέντευξή του προς την καθημερινή Σερβική εφημερίδα «Politika» ο Πατριάρχης Σερβίας Ειρηναίος αναφέρθηκε ειδικότερα στην αντίδραση της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας στην εκχώρηση «Τόμου» αυτοκεφαλίας στη νεοσύστατη εκκλησιαστική δομή στην Ουκρανία, το διαχριστιανικό διάλογο καθώς και στις κυριότερες προκλήσεις, τις οποίες αντιμετωπίζει σήμερα η Σερβία.

– Πώς θα εορτάζεται μια μεγάλη επέτειος της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας; Είναι γνωστό ήδη ποιοι από Ορθοδόξους Πατριάρχες θα παραστούν στις κεντρικές εκδηλώσεις στις αρχές Οκτωβρίου;

– Η σημασία και ο χαρακτήρας της επετείου καθορίζουν και τον τρόπο του εορτασμού. Κατ' αρχάς θέλω να τονίσω ότι η 800^η επέτειος του αυτοκεφάλου της Σερβικής Εκκλησίας θα εορτάζεται χριστιανικώς και προσευχητικώς.

Αφού έλαβε τον τίτλο του Αρχιεπισκόπου πασών των Σερβικών και Παραθαλασσίων γαιών, ο Άγιος Σάββας άρχισε την αρχιερατική του ποιμαντορία στην Ιερά Μονή Αναλήψεως του Κυρίου Ζίτσας. Σε αυτό το ιστορικά πρώτο μας εκκλησιαστικό κέντρο θα συγκεντρωθούν οι Σέρβοι ιεράρχες στις αρχές Οκτωβρίου περίξ του Αγίου Θυσιαστηρίου, προκειμένου αυτή την μεγάλη επέτειο να εορτάσει τόσο η ουράνια, όσο και η επίγεια Σερβία με επικεφαλής τον Άγιο Σάββα και όλους τους Αγίους του γένους μας. Οι ιερές ακολουθίες στη συνέχεια θα τελούνται και στο Πατριαρχείο Πεκίου, την αρχαία και ιστορική μας έδρα.

Ο εορτασμός έχει ήδη αρχίσει στη Θεολογική μας Σχολή, η οποία τον περασμένο μήνα διοργάνωσε το διεθνές επιστημονικό φόρουμ με θέμα την αυτοτέλεια και την προσφορά οχτώ αιώνων της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας στην ιστορία, τη θεολογία και τον πολιτισμό του Σερβικού λαού. Προγραμματίζονται εκθέσεις, συναυλίες, και πανηγυρικές εκδηλώσεις τόσο εδώ, στην πρωτεύουσα, όσο και στις εκκλησιαστικές επαρχίες της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας στη χώρα μας και στη Διασπορά. Δραττόμενος της ευκαιρίας, εύχομαι σε όλους τους Σέρβους γι' αυτή τη μεγάλη επέτειο, η οποία για κάθε Σέρβο και Σερβίδα θα πρέπει να είναι εορτή.

– Από τα σοβαρότερα ζητήματα τα οποία αντιμετωπίζει η χώρα μας και η Ορθόδοξη Εκκλησίας της Σερβίας παραμένει εκείνο του Κοσσόβου και Μετοχίων. Η Ιερά Σύνοδος Ιεραρχίας της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας στις αρχές Νοεμβρίου εξέθεσε κατ' επανάληψιν τη θέση της ότι δεν δικαιούμαστε να αμφισβητούμε την ακεραιότητα της Σερβίας και την κυριαρχία της επί Κοσσόβου και Μετοχίων. Πρόσφατα ανέκυψαν προβλήματα με την επιβολή φόρων 100% επί των Σερβικών προϊόντων, την ανακήρυξη καταργήσεως των συνόρων μεταξύ της Αλβανίας και του Κοσσόβου. Πώς βλέπετε την αύξηση πιέσεως στο λαό και στο κράτος μας;

– Η αύξηση της εξωτερικής πιέσεως οφείλει να ωθεί σε στενότερη συνοχή του λαού και του κράτους στην υπόθεση της υπερασπίσεως των κυριαρχικών δικαιωμάτων και της ακεραιότητάς του. Οι εσωτερικές διαφωνίες δεν πρέπει να εμποδίσουν αυτή την ενότητα. Τα κοινωνικά

προβλήματα και η δυσaréσκεια, που υπάρχουν σε ορισμένα στρώματα της κοινωνίας, δεν πρέπει να διχάζουν το λαό ιδίως με το φόντο τη συγκρότηση για πολλοστή φορά ενός Αλβανικού στρατού, καθώς και δεν πρέπει να εμποδίζουν τον εφοδιασμό των Σερβικών ιδρυμάτων, των νοσοκομείων και λοιπών ιδρυμάτων του Κοσόβου και των Μετοχίων.

Με μεγάλο προβληματισμό παρακολουθούσα τις πρόσφατες διαδηλώσεις στους δρόμους της Μπάνιας Λούκας. Όσοι δεν επιθυμούν το καλό της Σερβικής Δημοκρατίας και του Σερβικού λαού, έμειναν ευχαριστημένοι. Δε νομίζω ότι θα αποβεί για το καλό του λαού η προτροπή σε εμπλοκή σε αυτές τις διαμαρτυρίες στο Βελιγράδι και σε ολόκληρη την επικράτεια της Σερβίας. Είναι αλληλοσύνδετες αυτές οι διαδικασίες, παρόλο που κάποιος δεν τα βλέπει ή εθελουφλεί. Η Πολιτεία και τα όργανά της οφείλουν να φροντίζουν ακόμη περισσότερο τη δημιουργία της ατμόσφαιρας της δημοκρατίας, της ειρήνης και της συνεργασίας μέσα στην κοινωνία, τη διευθέτηση προβλημάτων όλων των κοινωνικών στρωμάτων και ιδίως εκείνων, οι οποίοι εξαιτίας του υψηλού τους μορφωτικού επιπέδου οφείλουν να αποτελούν παράδειγμα για όλους.

Ελπίζω ταπεινά ότι όπως κατόπιν συμφωνιών μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων συγκροτήθηκε η Σερβική Δημοκρατία, θα έλθει η ώρα και οι ηγέτες αυτών των χωρών να δεχθούν το γεγονός ότι ο Σερβικός λαός ουδέποτε θα αποποιηθεί του Κοσόβου και των Μετοχίων, της γη της επαγγελίας του και μαζί με τη Ρωσία, το σύμμαχο και την προστάτιδά μας, με την κρατική μας ηγεσία και τους εκπροσώπους των Αλβανών να συμφωνήσουν μια απόφαση, με βάση την οποία και οι δύο λαοί θα συνεχίζουν να συνυπάρχουν ειρηνικά.

– Ποιες ειδήσεις Σας καταφθάνουν από το Κόσσοβο και τα Μετόχια, από τον ευαγή κλήρο της επαρχίας Ράσκα-Πριζρένης; Πώς είναι ο καθημερινός βίος και ο αγώνας τους για την διαφύλαξη των ιερών και των οσίων μας;

– Όταν έχω ευκαιρία πάντοτε μεταβαίνω στο Κόσσοβο και τα Μετόχια, διότι ο Θρόνος των Πατριαρχών της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας ευρίσκεται στο Πατριαρχείο Πεκίου και αυτή η Μονή έχει καθεστώς σταυροπηγιακό, υπαγόμενη άμεσα στον Πατριάρχη. Ακούω και βλέπω όλα αυτά τα οποία συμβαίνουν με τους ανθρώπους μας βορειότερα και νοτιότερα του ποταμού Ιμπάρ. Η μεγαλύτερη μερίδα του λαού μας σε υπόλοιπες περιοχές της Σερβίας όσο και σε όλο τον κόσμο, όπου ζουν ελεύθερα οι άνθρωποι, δεν μπορεί να καταλάβει ότι ο λαός και ο κλήρος στο Κόσσοβο έχουν διαρκώς ανησυχία, φοβούμενοι για την αυριανή ημέρα, για την ασφάλεια των παιδιών, των σπιτιών και των ιερών και των οσίων...Ο λαός μας, ο οποίος κατοικεί στην έν λόγω περιοχή, δυστυχώς, έχει συνηθίσει σε αυτά, διότι στο Κόσσοβο και τα Μετόχια έτσι έχουν τα πράγματα από την εποχή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η οποία προσέλαβε ορεινές φυλές, προκειμένου αυτές να βασανίζουν τους υπόδουλους χριστιανούς. Οι καταστολές συνεχίστηκαν και στις περιόδους των δύο παγκοσμίων πολέμων. Την περίοδο της πεντηκονταετούς κυβερνήσεως των Γιουγκοσλάβων κομμουνιστών αποκρύπτονταν αυτά τα προβλήματα. Και τούτο μαρτυρείται από το εμπειριστατωμένο πόνημα του μακαριστού Πατριάρχη Σερβίας Παύλου «Απολογισμός από το εσταυρωμένο Κοσσυφοπέδιο», το οποίο αποτελεί χρονικό ακατάπαυστης βίας και διώξεων σε βάρος των Σέρβων την εποχή της Γιουγκοσλαβίας του Τίτο.

Έν τούτοις, ευθύνη έχουμε και εμείς, οι Σέρβοι. Απομακρυνόμασταν από το Θεό, την Εκκλησία από το κάθε τι το Σερβικό. Απομακρυνόμασταν από τον εαυτό μας. Όλα τα άλλα τα βλέπαμε πιο σημαντικό από το Σερβικό λαό και την Ορθοδοξία, ενώ υπάρχουν ορισμένοι, οι οποίοι συνεχίζουν να σκέπτονται έτσι και σήμερα. Ο Θεός πάντοτε μας αφήνει περιθώρια για μετάνοια και διόρθωση, καλώντας να ερχόμαστε κοντά του με διάφορους τρόπους και προτρέποντας να συσπειρωθούμε, προκειμένου να υπερασπισθούμε το λαό και τα ιερά μας στο Κοσσυφοπέδιο. Το σημαντικότερο είναι να μην ολιγοψυχούμε και να μην παραδοθούμε εκ των προτέρων. Τελικά, ο Θεός είναι και ο Κύριος της ιστορίας. Εάν μείνουμε πιστοί στον Κύριο και την Εκκλησία, τον Άγιο Σάββα και τον Πρίγκιπα

Λάζαρο, ο Θεός δεν θα μᾶς λησμονήσει, ούτε το Κόσσοβο, αλλά ούτε και τα Μετόχιά μας!

– **Μεγάλο πειρασμό για την Ορθοδοξία αποτελεί η πρόσφατη εκχώρηση Τόμου αυτοκεφαλίας στη νεοσύστατη «Ορθόδοξη Εκκλησία» στην Ουκρανία, του υπογραφέντος από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας υπέδειξε κατ'επανάληψιν ότι και οι μέχρι τότε λαμβανόμενες από την Κωνσταντινούπολη αποφάσεις σχετικά με το «Ουκρανικό» αποτελούσαν παραβιάσεις της κανονικής τάξεως. Υπάρχει πραγματική απειλή ότι κατ' αυτόν τον τρόπο θα «διευθετείται» και το ζήτημα των αντικανονικών και μη αναγνωρισμένων εκκλησιαστικών δομών, κυρίως στη Μακεδονία, και ίσως στο Μαυροβούνιο; Ποια είναι η στάση της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Σερβίας έναντι αυτών των δομών στις δύο όμορες χώρες;**

– Η καθ' ἡμᾶς Εκκλησία αντιδρούσε εγκαίρως, υποδεικνύοντας τις παραβιάσεις των ιερών κανόνων. Κρίνω απαραίτητο να επαναλάβω ότι δεν τασσόμαστε ούτε κατά των Ελλήνων, αλλά ούτε κατά των Ρώσων, ούτε υπέρ των Ελλήνων, ούτε υπέρ των Ρώσων. Η Σερβική Εκκλησία τάσσεται αποκλειστικά υπέρ του σεβασμού των ιερών κανόνων και της καθιερωμένης ανά τούς αιώνες τάξεως, η οποία διέπεται από τους ἐν λόγῳ κανόνες. Τούτο σημαίνει ότι τασσόμαστε υπέρ των μεν και των δε.

Βεβαίως και είμαστε υπέρ των Ρώσων και της Ρωσικής Ορθόδοξου Εκκλησίας, των ομαιμόνων αδελφών, οι οποίοι στο διάβα των αιώνων μᾶς βοηθούν στις περίπλοκες περιστάσεις. Αλλά βεβαίως είμαστε και υπέρ του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, της Μητρὸς Εκκλησίας μας, η οποία πριν από οχτώ αιώνες μᾶς χορήγησε αυτοτέλεια και έκτοτε είμαστε ἴσοι μεταξύ άλλων, είμαστε ὅπως και οι λοιπές αυτοκέφαλες Εκκλησίες. Ο Πατριάρχης της Μητρὸς Εκκλησίας μας είναι πρῶτος μεταξύ ἴσων. Εἶμαι βέβαιος ότι ούτε η Σερβική Εκκλησία, αλλά ούτε οι λοιπές Ορθόδοξες Εκκλησίες θα δεχθούν την ανάδειξη ενός «Ορθόδοξου Πάπα». Εάν τον δέχονταν, θα έπαυαν να είναι Ορθόδοξοι.

Η Σερβική Εκκλησία δεν δέχεται και δεν πρόκειται να δεχθεί τη νομιμοποίηση του σχίσματος στην Ουκρανία ως νόμιμης καταστάσεως, ιδίως δεν θα αποδεχθεί τις παρόμοιες αξιώσεις, εάν αυτές θα εκδηλωθούν στο κανονικό της ἔδαφος. Εκείνο το οποίο διέπραξε η Κωνσταντινούπολη στο Κίεβο, τη μήτρα των Ρωσικών πόλεων, από την σκοπιά της Σερβικής Εκκλησίας είναι ανυπόστατα. Η Ουκρανία ἔχει τη οικεία αυτής Εκκλησία με νόμιμο Προκαθήμενο τον Μητροπολίτη Ονούφριο. Τους άλλους δεν τους γνωρίζουμε, αλλά ούτε θέλουμε να γνωρίσουμε.

Το Φανάρι είναι ενήμερο ότι στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας υπάγεται η αυτόνομη Αρχιεπισκοπή Αχρίδος με Προκαθήμενο τον Αρχιεπίσκοπο Ιωάννη και βάσει των κανόνων, βάσει της δυνατότητας σωτηρίας των πιστών, βάσει της τελέσεως των Αγίων Μυστηρίων, τούτο δεν δημιουργεί θέμα για κανένα. Ο, τι να θεωρείται ο άνθρωπος, Σέρβος, Μακεδόνας, Βόρειος Μακεδόνας, Βούλγαρος, Τσιγγάνος, Έλληνας, ὅλοι μπορούν να προσέλθουν στο Ποτήρι της σωτηρίας. Γι' αυτό δεν βλέπω καμία δυνατότητα να δικαιολογήσω την παρέμβαση στο κανονικό ἔδαφος της Σερβικής Εκκλησίας, η οποία θα ήταν ψευδοπνευματική εκδοχή του «Ελεήμονα Αγγέλου» του ΝΑΤΟ (σσ. – *Ονομασία της επιχειρήσεως του ΝΑΤΟ κατά της Γιουγκοσλαβίας το 1999*).

Επίσης ξεκάθαρα είναι τα πράγματα στο Μαυροβούνιο. Δεν μᾶς αποτελεί πρόβλημα ότι πρόκειται για ένα ξεχωριστό κράτος. Και ὅμως οι πιστοὶ αυτής της χώρας ανήκουν στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας και σχεδόν ὅλοι είναι Σέρβοι, εκτός ενός αριθμοῦ Ρώσων, οι οποίοι προωθούν στο Μαυροβούνιο τις επιχειρήσεις τους και ἔτσι ενδυναμώνουν το κράτος. Τι να αναζητήσει κανείς εκεί;

– Ποιες είναι οι σχέσεις με άλλες χριστιανικές Εκκλησίες και κυρίως με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία και το Βατικανό; Μπορεί η εκκλησιαστική διπλωματία να συμβάλει στη διάδοση μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών της αντιλήψεως περί σημασίας του Κοσσόβου και Μετοχιών για την Εκκλησία μας και το λαό μας;

– Οι σχέσεις με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία διατηρούνται σε διάφορα επίπεδα. Στο επίπεδο ενοριών, πόλεων και κωμοπόλεων, εννοώ τις Σερβικές περιοχές Μπάτσκα και Μπανάτ, όπου κυρίως διαμένουν αδελφοί Ρωμαιοκαθολικοί. Καταβάλλουμε προσπάθειες, προκειμένου να μην στερούνται τίποτε, όχι μόνο στην εκκλησιαστική ζωή, αλλά και στην κοινωνική. Να μην τους εμποδίζει κανείς, να βλέπουν Σερβία ως οικεία αυτών χώρα. Αυτή είναι και η θέση των επισκόπων και των κληρικών μας στις τοπικές εκκλησιαστικές επαρχίες, και αυτή τη θέση τη συμμερίζεται και η Πολιτεία. Εάν δεν καταφέραμε κάτι σε αυτό τον τομέα και οι συμπολίτες μας Ρωμαιοκαθολικοί δεν αισθάνονται άνετα, όλοι, από τους οποίους εξαρτάται αυτό, στο μέτρο του δυνατού, να τα διορθώσουν. Χαρά μου θα ήταν να συμμερίζόταν αυτή τη θέση και η ηγεσία της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας στη Κροατία, τη Βοσνία και την Ερζεγοβίνη. Υπάρχει ελπίδα ότι με τις νέες τάσεις στη Κροατία η κατάσταση θα βελτιωθεί.

Καμία φορά οι άνθρωποί μας αποθαρρύνονται από το γεγονός ότι στο χώρο της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας στο Ζάγκρεμπ και αλλαχού υπάρχουν διάφορες εκφάνσεις της φιλοουστασικής προπαγάνδας, της νοθεύσεως της ιστορίας των βασάνων στο Γγιασένοβατς κα. Όμως η Εκκλησία μας στη Δημοκρατία της Κροατίας, οι νέοι Επίσκοποι και ιερείς προσεύχονται για το αγαθό και εργάζονται για την καθολική ευημερία, προκειμένου όλοι να έχουν μια καλύτερη ζωή. Προσεύχομαι στο Θεό να αποβούν για το καλό όλων σε αυτό το κράτος οι προσευχές και η εργασία τόσο αυτών, όσο και οι προσευχές και τα έργα των αδελφών Ρωμαιοκαθολικών.

Οι σχέσεις της Εκκλησίας της Σερβίας με το Βατικανό αναπτύσσονται σε διάφορα επίπεδα: κατά συναντήσεις, συνομιλίες και ανταλλαγές απόψεων των Συνοδικών οργάνων με τους Υπουργούς Εξωτερικών και λοιπούς επισήμους του Βατικανού μέσω συμμετοχής των αντιπροσώπων της Σερβικής Εκκλησίας στη Μικτή Επιτροπή Διαλόγου των δύο Εκκλησιών. Στο ακαδημαϊκό επίπεδο μέσω συνεργασίας της Θεολογικής Σχολής με το Πανεπιστήμιο του Λατερανού, μέσω επιστημονικών ερευνών και συνεργασίας της Πατριαρχικής βιβλιοθήκης με το Αρχείο του Βατικανού. Γενικά, υπάρχουν στοιχεία με τα οποία συμφωνούμε όλοι, ενώ υπάρχουν και άλλα. Εξαίρω την προσπάθεια του Πάπα Φραγκίσκου να απορρίψει την ουνία και ειδικότερα του είμαι ευγνώμων για την προσέγγισή του στη διαδικασία συζητήσεως του ρόλου του Καρδινάλιου Στεπινάτς. Επίσης οφείλουμε να εκτιμούμε και τη θέση του Βατικανού σχετικά με τη μη αναγνώριση του ψευδοκράτους του Κοσσόβου.

– Ποια είναι η άποψή Σας σχετικά με τη θέση και το ρόλο της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας στη σύγχρονη Σερβική κοινωνία; Που έχει συμβάλει σημαντικά στην κοινωνία και που θα μπορούσε να ενισχύσει ακόμη περισσότερο το ρόλο της;

– Με αυτή τη σκέψη ξεκίνησα τη σημερινή συζήτηση, υποδεικνύοντας ότι και η εφημερίδα «Politika» με βαπτισμένους υπαλλήλους της αποτελεί μέρος της πνευματικής και πολιτιστικής παρακαταθήκης του Αγίου Σάββα, δηλαδή μέρος της Εκκλησίας. Δημοσιογράφος από το Ζάγκρεμπ, Ρωμαιοκαθολικός το δόγμα, ένα ειλικρινές και θα έλεγα σεβαστό πρόσωπο, με ρώτησε πρόσφατα: διατί το «κέικ της Σλάβας» (σ. είναι έθιμο, το οποίο συνηθίζουν οι Σέρβοι κατά την ημέρα του εορτασμού της «εορτής του σπιτιού» της «Σλάβας», δηλ. την ημέρα μνήμης του ουρανίου προστάτη της οικογένειας) κόβουν σε ιδρύματα και εταιρείες, μήπως είναι κατάχρηση; Και του απάντησα ότι κάθε άνθρωπος είναι πρόσωπο μοναδικό και είναι χριστιανός όχι μόνο στο Ναό ή στο σπίτι του. Ως χριστιανός ζει χριστιανικά και συμπεριφέρεται χριστιανικά πάντα και παντού. Ενώ οι Σέρβοι, εάν ακόμη δεν διδάχθηκαν τα Θρησκευτικά, πάντοτε εόρταζαν την «εορτή του σπιτιού»,

καλλιεργώντας έτσι στην καρδιά τους την ουσία της πίστewος, η οποία συνίσταται στο ότι ο Χριστός είναι πάντοτε ανάμεσά μας και μαζί μας. Γι' αυτό η εορτή των ουρανίων προστατών εορτάζεται και στο σπίτι, και στις επιχειρήσεις, και στο στρατό και στο σχολείο. Γι' αυτό ο Χριστός είναι πάντοτε μαζί μας τους Ορθοδόξους Σέρβους. Γι' αυτό και επιζήσαμε, διότι είναι μαζί μας και εμείς είμαστε μαζί Του.

Τα ΜΜΕ συνήθως γράφουν: «Η Σερβική Ορθόδοξη Εκκλησία και οι πιστοί της», θεωρώντας ότι η Εκκλησία είναι η ιεραρχία και ο κλήρος, ενώ οι πιστοί είναι κάτι άλλο. Όχι. Η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι όλοι εμείς. Η Ιεραρχία, ο κλήρος και ο λαός όλοι συγκροτούμε την Εκκλησία. Και όταν εμείς, όπως σήμερα, υποδεικνύουμε ότι τα προσωπικά συμφέροντα ή τα συμφέροντα μιας μικρής ομάδας δεν πρέπει να προέχουν των συμφερόντων της Πολιτείας ή του Κοσσυφοπεδίου, απευθυνόμαστε στα πιστά μας τέκνα. Επίσης, όταν απαιτούμε από τους υπεύθυνους να θέσουν τέρμα στη δηλητηρίαση του λαού με πορνογραφία από τα ΜΜΕ, τους προτρέπουμε ως τέκνα της Εκκλησίας μας και θεωρούμε ότι οφείλουν να τα φροντίζουν ως πρόσωπα υπεύθυνα, ως χριστιανοί και γονείς.

Εμείς είμαστε η Εκκλησία του Χριστού, εμείς οι οποίοι σήμερα προσευχόμαστε, εργαζόμαστε, αγαπούμε, μεγαλώνουμε, σώζουμε μαζί με τους προγόνους μας, αρχίζοντας από τον Άγιο Σάββα Νεμάνιτς και ακόμη πριν από αυτόν. Πάντοτε είμαστε μέρος της Εκκλησίας και όχι μόνο στο Ναό, αλλά και στην εργασία, στο δρόμο, στο σχολείο, στο καφενείο. Πάντοτε είναι ανάγκη να φερόμαστε ως χριστιανοί, ως πιστά τέκνα του Αγίου Σάββα. Συγχαίρω όλους με αφορμή αυτή την σημερινή εορτή, ευχόμενος αυτή την επετειακή χρονιά να διδασκόμαστε όλοι από το παράδειγμα του πρώτου Σέρβου Αρχιεπισκόπου.